

2019-09-04

Ödeshög kommun

Synpunkter - samråd ny översiktsplan

Stora torget 3

59980 Ödeshög

kommun@odeshog.se

Yttrande över förslag om ny översiktsplan

Som juridiskt ombud för Urberggruppen Grenna inkommer jag härmed med yttrande över kommunens samrådsförslag på ny översiktsplan.

Detta yttrande begränsas till de delar av planen som rör gruvplanerna vid Norra Kärr.

Strategisk miljöbedömning

Det är av största vikt att kommunen tar fram en miljökonsekvensbeskrivning som uppfyller kraven i 6 kap 11 § miljöbalken (MB). Miljökonsekvensbeskrivningen ska enligt denna bestämmelse innehålla bl a en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd, uppgifter om miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt, befintliga miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, särskilt miljöproblem som rör ett sådant område som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön, och hur hänsyn tas till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn, en identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra samt uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter. Vidare ska MKB:n innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Av det förslag som nu presenterats framgår inte hur kommunen avser uppfylla detta lagkrav.

Gruvplanerna vid Norra Kärr

Vad gäller planerna vid Norra Kärr är samrådsförslaget motsägelsefullt på flera punkter.

På flera ställen i förslaget beskrivs kommunens vision om viktiga värden inom kommunens gränser och vad den nya översiktsplanen syftar till att åstadkomma.

Ödeshögs kommun beskrivs som en av Sveriges grönaste och rikaste naturkommuner. Inom kommunen finns Vättern och Omberg i väster, den bördiga slätten och fågelsjön Tåkern i norr och Hålavedens betesmarker och trolska skogar i sydost. Vackra och intressanta natur- och kulturmiljöer är en del av kommunens attraktionskraft. Östgötaslätten beskrivs som den bördigaste jordbruksmarken i Sverige. Vättern utgör en av landets viktigaste dricksvattentäkter och är en del av kommunen. I framtiden spås Vätterns betydelse öka. Fler kommuner utreder möjligheten att få sitt dricksvatten ifrån sjön.

Kommunen vill främja bl a

- en hållbar besöksnäring som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter,
- den biologiska mångfalden och ekosystem som finns inom kommungränsen
- miljömålet God bebyggd miljö,
- god fysisk och psykisk hälsa där olika miljö-, hälso- och säkerhetsrisker förebyggas, begränsas och motverkas,
- Vätterns rena dricksvatten är vår dyrbaraste resurs för kommande generationer.

Trots ovanstående blir den del av planen som beskriver gruvplanerna vid Norra Kärr vag och intetsägande. Troliga negativa effekter såsom grundvattensänkning, vattenförorening, störning för närboende, påverkan på djur och natur m m nämns och det slås fast att en fördjupad kommunal planering behövs om gruvbrytning vid Norra Kärr blir aktuell. Man skriver att en analys angående påverkan på hela Grännaområdet ska göras som ska redogöra för områdets nya begränsningar, utvecklingsmöjligheter och behov av planeringsåtgärder. Kommunen vill även att alla risker som kan innebära att Vättern påverkas negativt ska elimineras.

Det är dock inte möjligt att bedriva den planerade gruvverksamheten utan att mycket stora olägenheter kommer att uppstå för både Vättern, Tåkern, de bördiga jordbruksmarkerna samt Hålavedens skogar och betesmarker. Stora naturvärden kommer att förstöras på ett irreversibelt sätt. Många av Ödeshögs innevånare kommer även att utsättas för olägenheter i form av buller, vibrationer, damning och

andra allvarliga hälsorisker. Det finns med andra ord inga möjligheter att alla risker av verksamheten kommer att elimineras.

Det är på grund av detta av största vikt att kommunen istället i den nya översiktsplanen tydligt tar ställning för att gruvplanerna inte passar i kommunens visioner. Kommunen bör i den nya översiktsplanen tvärtom tydligt peka ut den plats som föreslås för gruvverksamheten med följdverksamer som prioriterad för exempelvis areella näringar eller andra gröna näringar. En översiktsplan är visserligen inte juridiskt bindande för efterföljande beslut i enskilda ärenden, men redovisar vilka allmänna intressen som särskilt ska beaktas vid lov- och tillståndsprövningar inom ett givet område (se t ex MÖD 2005:66 och MÖD:s dom av den 5 november 2014 i målen P 2762-14 och P2761-14). Översiktsplaneprocessen är konstruerad för att den värdering av allmänna intressen som redovisas i planen ska utgöra en överenskommelse mellan kommun och stat. Vad staten, genom länsstyrelsens granskningsyttrande, och kommunen kommit överens om i översiktsplanen med avseende på vilket allmänt intresse som ska prioriteras inom det aktuella området har därför stor betydelse i ett enskilt ärende som påverkar allmänna intressen.

Nedanstående stycke från förslaget är vidare missvisande:

”Ett gruvbolag har sedan 2009 undersökningstillstånd enligt minerallagen och har gjort undersökningar samt provbrytning i Norra Kärrområdet. Bolaget fick 2013 en 25-årig bearbetningskoncession enligt minerallagen av Bergsstaten. En avvägning mellan aktuella riksintressen i området gjordes vid bedömning av bearbetningskoncession för området. Bearbetningskoncessionen upphävdes 2016 av Högsta förvaltningsdomstolen. Anledningen är bland annat att prövningen inte omfattat en tillämpning av 3 och 4 kap. miljöbalken beträffande markanvändning för driftsanläggningar, vilket ansetts nödvändigt av domstolen. Området geologiska och biologiska värden ska bevaras. Om brytning av fyndigheten blir aktuell ska mark avsättas för att tillgodose värden i andra aktuella riksintressen.”

Om man inte läser detta stycke noggrant kan man lätt få uppfattningen att gruvbolaget i fråga har ett gällande tillstånd enligt minerallagen, en bearbetningskoncession. Sanningen är att bolaget i dagsläget saknar alla nödvändiga tillstånd förutom ett begränsat undersökningstillstånd.

Det finns ingen anledning för kommunen att s a s lägga sig platt inför gruvbolagets planer. Det rör sig om en mycket omfattande miljöpåverkan med månghundraåriga konsekvenser. Kommunen har ansvar för de allmänna intressena inom kommunens gränser. Till detta hör att verka för att miljölagstiftningen följs och att tillförsäkra att kommuninvånarna inte utsätts för olägenheter.

Dag som ovan

Gunilla Högberg Björck

Jur.kand